

Konferenca šolskih knjižničarjev 2017

Ljubljana, 17. 5. 2017, Zavod svetega Stanislava

Kar dolgo časa je zorela ideja o strokovnem srečanju in druženju slovenskih šolskih knjižničarjev. V okviru ESS-projektov se je ponudila priložnost in tako smo na Zavodu RS za šolstvo uspeli organizirati Konferenco šolskih knjižničarjev 2017. Potekala je 17. 5. 2017 v prostorih Zavoda svetega Stanislava v Ljubljani.

Zbralo se je okoli 170 šolskih knjižničarjev iz vse Slovenije.

Prvi del je bil namenjen strokovnim predavanjem.

Dr. Vesna Čopič z Ministrstva za izobraževanje, znanost in šport je predstavila področje šolskih knjižnic znotraj MIZŠ. Izpostavila je sprejem novele Zakona o knjižničarstvu, ki za šolske knjižnice prinaša vrsto novosti. Njen prispevek je imel pomenljiv naslov **MIZŠ in šolske knjižnice: iz obrobja v središče**. Spremenjen odnos MIZŠ do šolskih knjižnic kažejo: »novele Zakona o knjižničarstvu, akcijski načrt za implementacijo novele, uvrstitev reforme ŠK med dobre prakse v mednarodnem poročanju, šolska knjižnica je med tremi projekti, ki jih MIZŠ predlaga v okviru kandidature Slovenije za častno gostjo mednarodnega knjižnega sejma v Frankfurtu 2021, šolske knjižnice v razvojnih projektih, financiranih iz ESS, učbeniški sklad kot ločen del šolske knjižnice ter vključevanje šolskih knjižnic v promocijski material MIZŠ«. Izpostavljena je bila zanimiva misel: »So lahko prav šolske knjižnice prve ambasade duha – fizične točke in hkrati vrata v virtualni svet?« Ob koncu je dr. Čopičeva še izpostavila vidike, ki so pokriti z aktivnostmi: normativni, operativni, strateški, razvojni in informativni.

Dr. Polona Vilar z Oddelka za bibliotekarstvo, informacijsko znanost in knji-

garstvo na Filozofski fakulteti Univerze v Ljubljani je predstavila raziskavo **Kakovost slovenskih šolskih knjižnic**, ki sta jo izvedli skupaj z **dr. Vlasto Zabukovec**. Raziskava je bila izvedena v okviru ciljnega raziskovalnega projekta Kulturni in sistemski vidiki bralne pismenosti v Sloveniji. Informacijska in bralna pismenost sta pomembni kompetenci, ki ju najbolj sistematično razvijamo v času šolanja. Pri tem pomembno vlogo igrajo šolske knjižnice, je pa njihovo delovanje močno odvisno od pogojev njihovega delovanja. Izpostavljamo le nekaj priporočil Nacionalne strategije spodbujanja bralne pismenosti in bralne kulture: nasloviti javno podoba branja, okrepiti in usmeriti partnerstvo oziroma sodelovanje splošnih knjižnic s šolskim sistemom, vključno oziroma zlasti s šolskimi knjižnicami pri izvajanju ciljno usmerjenih dejavnosti, oblikovati smernice za sodelovanje splošnih in šolskih knjižnic za namen spodbujanja bralne pismenosti in bralne kulture, krepiti promocijo branja v vseh oblikah in pridobivati neuporabnike ter se bolj usmeriti na brezposelne, ranljive skupine prebivalcev, starše predšolskih otrok, fante, mladostnike, razvijati oziroma vpeljevati raznovrstnejše (in ciljne) oblike dejavnosti, usposabljanje, krepiti splošne pogoje delovanja knjižnic, povečati ugled knjižničarja, oblikovati kompetenčne modele za bralno pismenost in bralno kulturo, okrepiti raziskovalno dejavnost na področju bralne in informacijske pismenosti ter bralne kulture ter vrednotiti kakovost in uspešnost šolskih knjižnic. V raziskavi je bilo ugotovljeno, da imajo dinamične in kakovostne šolske knjižnice nepogrešljivo vlogo v procesu razvoja bralnih kompetenc, ki jih je treba razvijati od rane mladosti. Šolske knjižnice imajo pomembno vlogo tudi zato, ker obenem delujejo v dveh

»So lahko prav šolske knjižnice prve ambasade duha – fizične točke in hkrati vrata v virtualni svet?«

**V program
Konference šolskih
knjižničarjev smo
umestili tudi okroglo
mizo, na kateri smo
osvetlili 25 let dolgo
pot revije.**

sistemih: knjižničnem in šolskem; so edine knjižnice, v katere vstopi prav vsak državljan (vsaj v obdobju svojega obveznega izobraževanja), in zato služijo tudi kot zgled.

Dr. Judit Zagorec - Csuka z Dvojezične osnovne šole Lendava I je predstavila prispevek z naslovom **Biblioterapija v šolski knjižnici Dvojezične osnovne šole I Lendava**. Biblioterapijo je avtorica predstavila tudi kot študij specializacije, ki jo je sama usvojila na Univerzi v Kaposváru na Madžarskem. Biblioterapijo je prikazala s teoretičnimi osnovami in tudi s praktičnega vidika, saj je avtorica tudi sama knjižničarka, ki izvaja biblioterapijo v okviru bibliopedagoških ur v osnovni šoli. Teme, ki jih obravnava pri teh urah, se nanašajo na Andersenove pravljice, ki vsebujejo motive ponižanja in prezira, npr. Deklica z vžgalicami, Božično drevo, Grdi raček, Čajna skodelica in Cesarjeva nova oblačila.

Ob koncu prvega sklopa nam je **mag. Stanislav Bahor** iz **Centra za razvoj knjižnic pri NUK-u** predstavil **Uresničevanje novele Zakona o knjižničarstvu s poudarkom na šolskih knjižnicah**. V skladu z spremenjenim zakonom je na področju šolskih knjižnic treba izvesti vrsto sprememb: sprejem pravilnika o pogojih za izvajanje knjižnične dejavnosti šolskih knjižnic, vključitev šolskih knjižnic v nacionalni bibliografski sistem, statistične meritve v izvedbi Centra za razvoj knjižnic pri Narodni in univerzitetni knjižnici; statistične meritve v izvedbi Centra za razvoj knjižnic pri Narodni in univerzitetni knjižnici; izdelati in sprejeti strategijo razvoja šolskih knjižnic ter na podlagi le-te izdelati še razvojni načrt šolskih knjižnic. V 2016 se začela izvedba statističnih meritev o delu šolskih knjižnic v šolskem letu 2015/2016. Predstavljeni so bili postopek same izvedbe in nekaj prvih ugotovitev oz. rezultati. V meritve je bilo vključenih 612 poročevalskih enot, vprašalnik je izpolnilo 577 šol, kar je 94,3 % vseh šol. Rezultati meritev so dostopni na naslovu <https://cezar.nuk.uni-lj.si/analize/index.php>, poročilo o meritvah pa na naslovu: https://cezar.nuk.uni-lj.si/common/files/studije/porocilo_solske.pdf.

V sklopu Konference šolskih knjižničarjev je bila tudi **okrogla miza ob 25-letnici izhajanja revije Šolska knjižnica**.

Udeleženci okrogle mize ob 25-letnici Šolske knjižnice

Od leta 1991 nas spremlja revija Šolska knjižnica. To pomeni, da je v naših rokah že 26 let. V letu 2016 smo napolnili 25 letnikov revije in tako smo na Konferenci obeležili 25 napolnjenih letnikov strokovnih prispevkov, primerov dobre prakse, zapisov, poročil o dogajanju v šolskih knjižnicah in še kakšna oblika bi se našla. Ob tej priložnosti smo v program Konference šolskih knjižničarjev umestili tudi okroglo mizo, na kateri smo osvetlili 25 let dolgo pot revije.

Okroglo mizo je vodila Alja Bratuša, sodelovali pa so: vse 3 odgovorne urednice, Ema Stružnik, mag. Majda Steinbuch in Romana Fekonja, prvi vodja založbe in tudi vsa leta lektor revije Tine Logar, nekdanja vodja založbe ZRSŠ Marija Lesjak Reichenberg, sedanja vodja založbe ZRSŠ Zvonka Kos in urednica v založbi ZRSŠ Simona Vozelj.

Za začetek samega pogovora je Alja Bratuša revijo in ustvarjalce predstavila takole:

*»Je še kdo med nami, ki je ne pozna?
Vsak od nas vsaj kakšen izvod na polici
v knjižnici, službeni ali domači pisarni jo ima.
To je naša 25-letna mladenka
revija Šolska knjižnica.*

*Brhka, iskriva, radoživa, pomladno razigrana,
pa vendar tudi resna, redna, zagnana in
svoji strokovni javnosti predana.
In kot se za obletnice spodobi,
smo na rojstnodnevni zabavi
najožje sorodstvo in mi se zbrali,
da bi se o srebrnem jubileju pomenkovali.*

*Z nami so – pa naj mi ne zamerijo,
če tako jih poimenujem –
odgovorne urednice – mame,
Ema Stružnik, Majda Steinbuch
in Romana Fekonja,*

ki so – nekatere – od rojstva za njo skrbele,
jo spodbujale in jo rade imele.
Se z njo jezile in trepetale,
jo včasih za ušesa,
ali ji – najstnici – z nasveti spet zagona dale.
Že ves čas z njo je tudi očetovski lik –
lektor Tine Logar,
ki prav postavi vse vejice in pike,
skrbi, da jezik gladko teče brez napak,
z njo o novih besedah razpravlja,
in terminološke temelje postavlja.

Tu sta tudi nekdanja in sedanja vodja
založbe Zavoda za šolstvo
Marija Lesjak Reichenberg in
Zvonka Kos, ki v družini kot teti
za vse poskrbita – vsako leto
jo v svoj program uvrstita,
uredita, da je ob pravem času
na pravem mestu denar,
organizirata, lobirata, usklajujeta,
ker za vsak priročnik, publikacijo, revijo
posebej jima še kako je mar.

Z nami je še njuna sodelavka,
urednica periodike Simona Vozelj,
ki zaradi naše 25-letne slavljenke
nešteto papirjev in številk premeče,
po telefonu različne ljudi kliče,
pošilja sporočila,
da bi se mična gospodična
v svoji koži dobro počutila.

Potem je med nami veliko tet in stricev
iz ne-vem-katerega kolena,
bogata bera članov uredniškega odbora,
zbrana praktično vsa šolsko-knjižničarska
scena
– prispevek prav vsakega od vas v reviji –
za vse izkušnja dragocena.«

Šolska knjižnica (s prvo številko 1991) je bila
ob reviji Šolski šport prva izmed revij Zavoda
za šolstvo, ki so začele nastajati na posameznih
strokovnih področjih, in je tako rekoč tlako-
vala pot vsej preostali pedagoški periodiki. Z
obujanjem spominov in osvetlitvijo duha časa,
v katerem je nastala ideja za revijo, je začela
Ema Stružnik, ki je bila glavna urednica od
prve številke 1991 do 4. številke 2000, kasneje
jo je dopolnila še mag. Majda Steinbuch, ki je
prav od začetka sodelovala kot članica ured-
niškega odbora, se kalila s pisanjem prispev-

kov, kot avtorica, nato pa od 2001 do 2013 kot
odgovorna urednica iskala vedno nove mož-
nosti, vzore in povezave. Obe sta izpostavili
tudi pomembno vlogo revije pri oblikovanju
šolskega knjižničarstva kot stroke. Izpostavljene
ni so bili še naslednji mejniki: nove strokovne
vsebine – izredni študenti FF, oblikovanje re-
vije – ISO-standard, celostna grafična podoba,
sodelovanje z Oddelkom za bibliotekarstvo,
informatično znanost in knjigarstvo Filozofske
fakultete, uveden je bil znanstveni aparat
pri članku, dodali smo prevode povzetkov in
predstavitve avtorjev.

Okoliščine za nastanek revije Šolska knjižnica
v okviru Zavoda za šolstvo in tudi okoliščine
izhajanja v naslednjih letih so nam osvetlili še
uredniki oz. vodje založbe ZRSS: Tine Logar,
Marija Lesjak Reichenberg in Zvonka Kos.
Vrsto let bdi nad izdajanjem Šolske knjižnice
urednica na založbi Simona Vozelj, ki je pred-
stavila svojo vlogo.

Okroglo mizo je voditeljica Alja Bratuša skle-
nila z naslednjimi besedami:

»Naša jubilarntka je sodobna, moderna,
zato se je že med pogovorom parkrat na
facebook dala,
na instagramu svojo podobo razkazovala,
nekajkrat čivknila in prijateljicam
Knjižnici in Knjižničarskim novicam SMS
poslala.

In četudi bo kdaj samo v elektronski obliki med
nami krožila,
ji želimo, da se bo v skladu s strokovnimi trendi
nosila,
vedno k visokim standardom stremela,
in občinstva zadosti imela.
Še nas bo navduševala, da jo bomo brali,
analizirali, citirali in občudovali,
vanjo – tudi brez honorarja – ker smo idealisti
– pisali,
jo urejali, zanjo skrbeli in jo čisto za svojo vzeli.
Vse najboljše!«

Po odmoru je sledilo delo v skupinah, kjer so
kolegi v 4 sklopih predstavljali svoje primere
dobre prakse, dr. Vlasta Zabukovec pa je iz-
vedla delavnico Veščine kritičnega mišljenja.

Šolska knjižnica
(s prvo številko
1991) je bila ob reviji
Šolski šport prva
izmed revij Zavoda
za šolstvo, ki so
začele nastajati
na posameznih
strokovnih
področjih, in je tako
rekoč tlakovala
pot vsej preostali
pedagoški periodiki.

Vedno znova se šolski knjižničarji sprašujemo, kako povečati interes za branje, kako sploh nekatere učence pritegniti k branju, kako uporabnike spodbuditi, da bi z veseljem brali.

1. SKUPINA: BRANJE, SPODBUJANJE BRANJA

V tej skupini so sodelujoči predstavili preizkušene primere dobre prakse, ki spodbujajo branje. Vedno znova se šolski knjižničarji sprašujemo, kako povečati interes za branje, kako sploh nekatere učence pritegniti k branju, kako uporabnike spodbuditi, da bi z veseljem brali. Slišali smo predstavitev o skupinskem glasnem branju, kako je potekalo medgeneracijsko branje/pripovedovanje z avtističnim otrokom v knjižnici ZGNL, lahko izpeljemo tudi idejo o bralni znački »od A do Ž«, tudi aktualna problematika je lahko povod za branje knjižničnega gradiva, predstavljen je bil primer branja ob ločitvi staršev. Na področju branja se pojavljajo različne težave, slišali smo tudi predstavitev modela, v katerem se teh težav lotevajo s t. i. bralnimi minutkami, ki so nadstandardna oblika dela z učenci, ki se soočajo z različnimi težavami na področju branja. Zanimiv je bil primer medgeneracijskega sodelovanja, ko so učenci postali ustvarjalci knjige, zapisovalci izštevank, pesmic in otroških iger po pripovedovanju svojih starih staršev, v pravljичnem decembru je veliko možnosti za vključevanje šolske knjižnice v delo šole, predstavljeni so bili primer superbralnice in načini spodbujanja branja v prvem vzgojno-izobraževalnem obdobju ter oblika spodbujanja branja, ki so jo poimenovali kar bralni tedni, saj so dejavnosti po posameznih razredih trajale po ves teden.

Moderatorica te najštevilčnejše skupine po predstavitvi primerov je bila Mateja Drnovšek.

2. SKUPINA: INFORMACIJSKO OPISMENJEVANJE, UPORABA IKT

V skupini so sodelujoči prikazali svoje praktične primere pri delu z IKT (tako v knjižnici kot pri pouku). Predstavitve so bile zanimive ter poučne. Vsaka je spodbudila nove ideje in povezave. S prikazi praktičnih primerov so udeleženci dobili vpogled v delo in različne načine motiviranja mladih uporabnikov. Udeleženci so imeli tudi dovolj časa za vprašanja, pregled povezav ter preizkušanje določenih programov. Če na kratko povzamemo predsta-

vitve, se je skupina seznanila z izdelavo spletne publikacije in vključevanjem v mednarodne projekte, doživela povezavo pouka v knjižnici in muzejih, dobila idejo, kako učencem predstaviti šolski arhiv, uporabo kataloga COBISS ter različne programe, ki jih knjižničarji lahko uporabimo pri pouku, ter na koncu preizkusila zanimiv interaktivni kviz. Moderator te skupine je bil Gregor Škrjč.

3. SKUPINA: UČENJE

V tretji skupini so nastopajoče predstavile primere dobre prakse, s področja učenja, poučevanja in formativnega spremljanja, ki jih izvajajo na svojih šolah v okviru KIZ, v sodelovanju z zaposlenimi in v različnih projektih. Knjižničarji se lahko različno povezujejo z učitelji in drugimi strokovnimi delavci šole, pomagamo bogatiti in celo nadgrajevati vzgojno-izobraževalno delo. Nabor iz praks je bil pester in zelo raznolik, tako da so slušatelji lahko dobili precej idej za svoje nadaljnje delo s področja bralnih učnih strategij, slišali smo dva primera uporabe elementov formativnega spremljanja v okviru KIZ s povezavo zgodovine in pri navodilih za pisanje seminarskih nalog, dobili smo nekaj idej, kako lahko prvič učence prvošolce povabimo v knjižnico in kako vabimo v knjižnico naše sodelavce, spoznali smo, kako zanimiva je radijska igra, ki spodbuja slušno senzibilnost otrok, podali pa smo se tudi čez meje, in sicer s projektom Erasmus+.

Predstavitve so bile zanimive in raznovrstne, zato zahvala vsem sodelujočim, predvsem pa čestitke za pogum, da so svoje delo predstavile tudi drugim kolegom. Moderatorici te skupine sta bili Tadeja Česen Šink in Andreja Urbanec.

4. SKUPINA: SREDNJE ŠOLE

V 4. skupini smo primere dobre prakse predstavile srednješolske knjižničarke. Posebej zanimivo je bilo, ker smo izkušnje delile knjižničarke, zaposlene v šolah vseh nivojev srednješolskega izobraževanja – tako poklicnega kot tehniškega in gimnazijskega. Naši uporabniki imajo zato nemalokrat zelo različne želje, a naš namen je bolj ali manj vedno isti – dijake vzgojiti v redne obiskovalce in jih izobraziti v

**Učiti učence
kritično misliti je
nad vse pomembno
poslanstvo vzgojno-
izobraževalnih
institucij, saj družba
potrebuje kritične
mislece.**

suverene uporabnike knjižnic, predvsem pa jih navdušiti za vseživljenjsko branje.

Da bi to dosegle, izkoriščamo vse mogoče motivacijske elemente: organiziramo bralne značke in skupinska branja, različne kvize, v knjižnicah na posebej izpostavljenih mestih ob različnih aktualnih priložnostih ponujamo raznovrstno bralno gradivo (npr. ob različnih praznikih, obletnicah, projektih ipd.). Da bi poudarili pomen knjižnice prav v vseh življenjskih situacijah, sodelujemo v neštetih medpredmetnih povezavah, tudi kuhamo in vrtnarimo, za piko na i pa kdaj postanemo celo pesnice in pisateljice – vzornice mladih nadarjenih literatov. Seveda se trudimo iti v korak s časom, zato sebe in mlade ves čas spodbujamo k uporabi sodobne informacijsko-komunikacijske tehnologije (spoznavamo spletne različice slovarjev, priročnikov, brskamo po najrazličnejših podatkovnih bazah, v knjižnici celo »deskamo«), ki nemalokrat zelo olajša in pospeši razrešitev mnogih informacijskih potreb.

Če povzamemo: bilo je zanimivo, dobrodošlo, živo, zato še enkrat hvala Ireni, Bernardi, Katarini, Mojci, Metki, Vasiliji, Karmen, Tanji in Mileni ter vsem, ki ste se zbrali na naših predstavitev, nam prisluhnili in se z nami strinjali, da brez dobrih knjižničarjev ni dobre šole. Na svidenje prihodnje leto! Moderatorica te skupine je bila Metka Kostanjevec.

5. SKUPINA: DELAVNICA KRITIČNO MIŠLJENJE, IZVAJALKA DR. VLASTA ZABUKOVEC

V delavnici kritično mišljenje je dr. Vlasta Zabukovec udeležence s pomočjo vprašanj spodbudila k razpravi o razumevanju pojma *kritično mišljenje* ter o njegovem pomenu in razumevanju. Med drugim smo iskali razlike med kritičnimi in nekritičnimi misleci, podajali mnenje o tem, kateri misleci (kritični, nekritični) pridejo bolje skozi življenje, katero mišljenje je družbeno zaželeno ipd.

Pri podajanju mnenj in oblikovanju definicije, kaj je kritično mišljenje, smo ugotovili, da obstajajo različne teorije oz. da ni vsesplošnega soglasja o tem, kaj natanko je kritično mišljen-

je. Takšno vsesplošno soglasje niti ni mogoče, obenem pa niti ni potrebno. Tudi v znanostih, ki se ukvarjajo z mišljenjem, namreč vlada velika raznolikost pogledov na to, kaj je kritično mišljenje, in prav takšna pestrost mnenj o tem, kako kritično mišljenje kar najbolj učinkovito poučevati. Razpravljavci pa smo enotno izpostavili, da ni dvoma, da je učiti učence kritično misliti nad vse pomembno poslanstvo vzgojno-izobraževalnih institucij in da družba potrebuje kritične mislece.

Ocenjujemo, da smo organizatorji dosegli namen: širjenje dobre in preizkušene prakse, preverjenih idej, včasih je potrebna le kakšna malenkost in praksa postane veliko bolj učinkovita. Tega pa si želimo vsi – učinkovito delo, ki obrodi sadove, tako da smo na koncu zadovoljni tako šolski knjižničarji kot naši uporabniki.

Ne prav v ospredju pa je bil še en namen: druženje ob programu in med njim, pogovor in komentarji med predavanji, klepet ob kavici, spoznavanje kolegov ...

Druženje, pogovor, strokovne debate in predstavljeni primeri dobre prakse so dodobra zapolnili dan šolskih knjižničarjev in upamo, da naslednje leto srečanje ponovimo vsaj v takšnem obsegu.

Zbornik povzetkov je na voljo tudi v elektronski obliki na povezavi: <http://www.zrss.si/digitalnknjiznica/zbornik-konference-solskih-knjiznicarjev-2017/>.

Organizacijski odbor Konference šolskih knjižničarjev 2017 – uredniški odbor revije Šolska knjižnica:
Romana Fekonja, ZRSS
Špela Bergoč, ZRSS
Alja Bratuša, OŠ Polzela
Tadeja Česen Šink, OŠ Frana Albrehta Kamnik
Mateja Drnovšek, OŠ Polje
Metka Kostanjevec, Prva gimnazija Maribor
Biserka Lep, ZRSS
mag. Nada Nedeljko, ZRSS
Gregor Škrj, OŠ Prule
Andreja Urbanec, OŠ Orehek Kranj
Simona Vozelj, ZRSS ●